

I.

TUSSCHEN VROOMHEID EN HUICHELARIJ DE GRENS ZOO KLEIN!

Geeft het heilige den honden niet, noch
werpt uwe peerlen voor de zwijnen.

Matth. VII : 6.

Er is een te koop dragen van het heilige Gods, dat elk teeder gemoed beledigt en den door hooger Geest gekuischten smaak pijnlijk kwetst.

Er is ook, zonder met die zucht naar vertoon behept te zijn, een werktuiglijk, en dies gedachteloos, bezigzijn met het heilige, waartegen het waarheidsgevoel in verzet komt en de geest des Heiligen in ons met niets sparenden toorn ijvert.

Er is eindelijk, en hier schuilt het ergste kwaad, een bewust misbruiken van het heilige tot kwetsing en vernedering van den naaste; een plaagzucht van de slechtste soort, die niet schuwt, het heilige in gif te doopen, en den eenvoudige tot zijn slachtoffer kiest; een diabolische vermenging van de heiligste gewaarwordingen met de verfoeilijkste tochten van het eigen hart, waartegen de barmhartigheid ten oordeel roept en die door geheel ons menschelijk besef wordt verafschuwd.

Deze drie kankerende uitwassen aan de plant der vroomheid zijn bij elken godsdienstvorm denkbaar. Onder de Mozaïsche bedeeeling, zoowel als onder de tucht der Schriftgeleerden sinds Ezra en Nehemia. Bij Israël evengoed als onder de discipelen van Jezus. In Rome's wieroekwalmen niet minder dan bij den soberen eeredienst der Hervormden. En, om ook de tegenstellingen onzer dagen te noemen, ze komen onder telkens gewijzigde vormen evengoed bij onze Irenischen en Orthodoxen, als bij Groningers en Modernen voor.

Boosaardige toeleg is hierbij nimmer het uitgangspunt.

Het hart, dat in deze kronkelwegen verliep, begon schier zonder uitzondering, met een zweem van ernst, met een goed deel oprechtheid, en onderging niet zonder blij gevoel den machtigen indruk van het heilige, dat hem overweldigde.

Slechts ging die ernst niet diep genoeg, liet de valsche plooi van het hart zich door de zachte hand der oprechtheid niet glad strijken, de indruk werkte niet door.